

Wstęp

Wśród ważnych pytań poznawczych dotyczących współczesnego świata ujawniają się kwestie zderzenia się tradycji i wyzwań unifikujących życie kulturowe, przeobrażeń instytucji życia politycznego, a w tym państwa i jego organów, kultury politycznej, migracji, religii, postaw, zachowań ludzi, zwłaszcza w kontekście ładu demokratycznego, patologii społecznych itp. Zagadnienia te są przedmiotem uwagi poznawczej zarówno analitycznej, jak i syntetyzującej wielu pracowników politologii Uniwersytetu Gdańskiego.

W prezentowanym piątym zeszycie „Cywilizacji i Polityki” wskazuje się na niektóre ustalenia badawcze, a przede wszystkim podnosi się w warstwie deskryptywnej i eksplanacyjnej zagadnienia dotyczące powiązań, oddziaływań, zależności występujących między rozwojem cywilizacyjnym i polityką, procesami decyzyjnymi, kulturą polityczną.

W pierwszej części zeszytu przypomina się zasługi Docenta Bohdana Piaseckiego (1924–2000) położone w dziele rozwoju politologii na Uniwersytecie Gdańskim; przez ponad 20 lat był On wicedyrektorem Instytutu ds. naukowych.

Następnie prezentuje się dwa wykłady inauguracyjne wygłoszone podczas uroczystego rozpoczęcia nowego roku akademickiego przez Profesora Andrzeja Chodubskiego; pierwszy w Olsztyńskiej Szkole Wyższej im. Józefa Rusieckiego nt. *Dylematów etycznych badań naukowych*, drugi – w Bałtyckiej Wyższej Szkole Humanistycznej w Koszalinie, nt. *Wartości kształtującego się nowego ładu cywilizacyjnego*.

W części drugiej zeszytu prezentuje się 21 studiów i materiałów poświęconych przeszłości, teraźniejszości oraz wyzwaniom przyszłości w relacjach między rozwojem cywilizacyjnym a rzeczywistością polityczną, wywierającą przemożny wpływ na postawy, zachowania, aspiracje ludzi oraz procesy decyzyjne dotyczące zjawisk kulturowych oraz cywilizacyjnych. Wśród nich Profesor Grzegorz Piwnicki wskazuje na rolę i przeobrażanie się kultury politycznej w zmieniającym się ładzie kulturowo-cywilizacyjnym; Profesor Ewa Polak ujawnia istotę nierówności społecznych i ich znaczenie dla demokratycznego rozwoju; Doktor Sylwia Mrozowska ukazuje rolę grupy interesu w funkcjonowaniu demokratycznych systemów politycznych; Mgr Rafał Raczyński podejmuje próbę usystematyzowania wiedzy o współczesnym sporze wokół suwerenności państwa; Mgr Grzegorz Ignaczewski podejmuje dyskurs na temat funkcjonowania systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej; podnosi kwestie relacji normatywnych i politycznych; Doktor Piotr Niwiński przywołuje karty przeszłości, charakteryzując miejsce społeczeństwa pod specjalnym nadzorem. Egzemplifikuje rzeczywistość rozpracowaniem obiektywnym

„Podróźni”, Doktor Beata Słobodzian podjęła problem podziału władz administracyjnych, ukazując koncepcje trójstopniowego podziału ujawniające się w rzeczywistości Polski w latach 90.; Doktor Witold Turnowiecki podniósł problem ludzi starych w warunkach generowanych przez instytucje Unii Europejskiej; Doktor Jadwiga Bohdanowicz wskazała na istotę praw człowieka w rzeczywistości kulturowo-cywilizacyjnej państw muzułmańskich; Profesor Adam Gwiazda ukazał wagę zjawiska migracji ludności w erze globalizacji. Podobną kwestię z punktu widzenia analizy pojęciowej zarysował Doktor Jarosław Och, wskazując, iż migracja jest zjawiskiem kulturowo-cywilizacyjnym życia społeczno-politycznego; Doktor Hanna Dubrzyńska zaprezentowała zagadnienie kierunków migracji zarobkowej Polaków do krajów Unii Europejskiej; z kolei Doktor Joanna Leska-Ślęzak zaprezentowała zagadnienie holenderskiej polityki imigracyjnej występujące od II wojny światowej; Ks. doktor Adam Romejko przedstawił obraz austriackiej polityki wobec mniejszości narodowych i religijnych; Doktor Tadeusz Dmochowski wskazał aspekt rosyjski zmian ujawniających się w strukturze etnicznej Litwy, Łotwy i Estonii od końca lat 50.; Profesor Andrzej Chodubski wskazał na istotę i czynniki sprawcze instytucji repatriacji; Doktor Jarosław Ślęzak przedstawił rzeczywistość migracyjną w przestrzeni lokalnej Gdańska w okresie średniowiecza; zaś Doktor Marek Dziecielski również odwołując się do przeszłości zaprezentował stanowisko tzw. elit agrarnych powiatu lęborskiego oraz Pomorza Zachodniego wobec Republiki Weimarskiej i Trzeciej Rzeszy; Doktor Arkadiusz Modrzejewski podniósł problem postaw, zachowań, aspiracji ludności kaszubskiej w warunkach współczesnych przemian cywilizacyjnych; z kolei Doktor Jakub Potulski wskazał na relacje prawosławia w warunkach współczesnych procesów demokratyzacyjnych zachodzących w Rosji; szeroki ogląd współczesnej demokracji z punktu widzenia ujawniania się zjawisk patologicznych zaprezentowała Profesor Urszula Świętochowska.

Prezentowane kwestie stanowią określone wycinki ze studiów i badań poszczególnych Autorów. Zjawiska i procesy ukazuje się przede wszystkim z punktu widzenia podmiotów politycznych: państwa, narodu, ładu lokalnego, globalnego. Istotne w tym względzie są teorie: instytucjonalizmu, racjonalnego wyboru, normatywności, jak też behawioralizmu. Wśród metod rozpoznawania badanych rzeczywistości zwłaszcza ujawnia się łączenie ujęć ilościowych z jakościowymi, studia porównawcze, studia przypadku, refleksję syntetyzującą analizę systemową. W analizie poznawczej istotną wagę przywiązuje się do łączenia teorii z praktyką polityczną, przy czym wychodzi się z analizy praktyki kulturowej, która odnosi się do teorii. Wskazuje się na siłę polityki, decyzji politycznych w generowaniu określonych postaw zachowań, rozwoju zjawisk oraz procesów. Istotnym założeniem poznawczym, w ujawnianiu znaczenia podmiotów i zjawisk życia kulturowego jest umiejscawianie ich w procesie rozwoju cywilizacyjnego, wskazywanie obiektywnych prawidłowości rozwoju społeczno-politycznego. W całości kształcie analiz ujawnia się znaczenie następstw skutków postępu naukowo-technicznego, edukacji, funkcjonowania ładu normatywnoprawnego; podkreśla się przy tym, że w kształtującym się ładzie informatycznym ujawnia się duży rozdźwięk między założeniami ideowymi a praktyką kulturową, która nierzadko objawia się w patologii rozwoju cywilizacyjnego.

W części trzeciej zeszytu zamieszcza się 18 recenzji i omówień najnowszych publikacji książkowych dotyczących przemian cywilizacyjnych i świata polityki. Podkreśla się w nich siłę i znaczenie technizacji życia ludzkiego. Wskazuje się na ujawniające się prawidłowości tworzenia się kultury obrazkowej jako rzeczywistości masowej. Powoduje ona, że coraz szersze kręgi społeczeństwa „oddalają” się od tradycyjnych wzorów czytelniczych edukacji humanistycznej na rzecz obrazkowego postrzegania świata społeczno-politycznego, tzw. prezentacji wiedzy w porządku stechnizowanym. Rzeczywistość ta powoduje, że tradycyjne wartości prawdy jako najwyższej wartości społecznej zastępuje się poprawnością polityczną, miejsce autorytetu jako miary postaw, zachowań, aspiracji, dokonań zastępuje idol, które ulega w krótkim czasie „inflacji recepcyjnej” a nawet odrzuceniu, czy też tradycyjne merytoryczne oceny postaw, zachowań zastępuje się technikami sondażowymi. Rzeczywistość ta generuje funkcjonalność wartości powierzchniowych, przelotnych, gdzie zdobywają istotną siłę znaki: konfabulacji (udawania), kłamstwa, lawirowania, kombinacji itp.

Nowa cywilizacja ujawnia liczne zagrożenia, które postrzega się od rzeczywistości w środowisku naturalnym człowieka, dehumanizacji, degradacji intelektualnej człowieka aż do sfery samozagłady, samozniszczenia. W obrazie cywilizacji informacyjnej zwykle zwraca się uwagę na wynalazczość, nowe zastosowania techniki, technologii a w małym stopniu wskazuje się na ich skutki społeczne, na dylematy etyczne.

Zauważa się, że ujawniające się ciągłe apele o pokój na świecie a w rzeczywistości obserwuje się coraz więcej wojen, apeluje się o kształtowanie „cywilizacji miłości” a obserwuje się nasilanie się „cywilizacji śmierci”, podkreśla się potrzebę budowy podmiotów politycznych bogactwa i dobrobytu a obserwuje się produkcję biedy, głosi się ideę budowy „sprawiedliwości społecznej” a obserwuje się „krzyczącą niesprawiedliwość”. Stawiając pytania o przyszłość społeczeństwa informacyjnego wskazuje się na tzw. postponowoczesność, której szczególnymi sygnatami stają się: konsumpcjonizm, skrajny indywidualizm, technizacja kulturowa, a w ślad za tym postępuje infantalizacja (zagubienie świecie techniki), barbaryzacja (zadawanie cierpienia otaczającym podmiotom życia kulturowego), chamstwo (prymitywizacja postaw, zachowań ludzi).

Redakcja

Gdańsk, w październiku 2007 r.